

TIBBIY VA BIOLOGIK FIZIKA FANIGA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI JORIY QILISHNING AMALIY ASOSLARI

Boymurotov Faxriddin Tog'aymuradovich
ALFRAGANUS UNIVERSITY Tibbiyot fakulteti
farmatsevtika va kimyo kafedrası dotsenti
ORCID: 0000-0003-1703-4605

f.boymuratov@afu.uz

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14700129>

Mamlakatimizning fan-texnika sohasida rivojlanayotgan bosqichida axborotlarning keskin ko'payib borayotganligi va ulardan o'qitish jarayonida etarlicha foydalanish uchun vaqtning chegaralanganligi hamda o'quvchi yoshlarni etuk barkamol shaxs sifatida tayyorlashdek vazifasini o'z oldiga maqsad qilgan ta'lim tizimiga ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy qilishning vaqti keldi. Hozirgi kunga qadar ta'lim muassalarida an'anaviy tarzda ta'lim berishning davom etishi va ta'lim berishda pedagogik texnologiya elementlaridan foydalanmaslik oqibatida talabalar ma'ruzaning passiv eshituvchisiga aylanib qolayotganligi achinarli holdir. O'qituvchi darslarni to'g'ri tashkil eta olmasligi, dars jarayonida talaba va o'qituvchi hamkorligining ta'minlanmayotganligi, ilg'or pedagogik texnologiya elementlaridan iborat turli metod va usullarni to'liq va o'z o'rnida qo'llay olmasligi, o'rganiladigan yangi mavzuni darslikdagi ma'lumotlar bilan cheklanib qolishlik oqibatida ta'lim tizimi oldidagi maqsad va vazifalar etarlicha amalga oshirilmayapti, degan fikrga kelindi.

Demak, dars an'anaviy tarzda olib borilganda talabalarning mustaqil fikrlashi uchun imkoniyat etarli emasligi o'qituvchi darslikda berilgan materialni ma'ruza tarzida talabaga etkazishi va talabalardan dars davomida olgan yangi bilimlarni qanchalik darajada o'zlashtirganini aniqlashning qiyin kechishi natijada dars samarali yoki samarasiz o'tkazilganligini bilish imkoniyati bo'lmay qolyapti. YA'ni, talaba o'qituvchining ma'ruzasini zerikarli tarzda eshitadi yoki eshitmay boshqa hayolar og'ushida bo'ladi. Buning oqibatida darsning maqsadi amalga oshmay, vaqt bekorga sarflanadi.

Fizika fanini o'qitishda noan'anaviy ta'lim shakl va usullaridan foydalanish ijobiy natija beradi. U yoki bu usulni tanlashda talabalarni har tomonlama erkin fikrlashga, ijodiy faol ishtirokchiga aylanishiga hamda xilma-xil metodlarni qo'llagan holda masalan, bahs-munozara darslar, ijodiy izlanishga, mustaqil ishlashga yo'naltirilishi kerak. Talabalar qo'yilgan masalaga bir tomonlama yondoshmasdan o'z qarashlarini, fikrlarini erkin bayon etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bir xil shaklda tashkil etilgan darslar, bir xil usulda muammolarni hal etish talabani zeriktiradi, natijada talaba passiv eshituvchiga aylanadi hamda darsning maqsadi amalga oshmasligiga olib keladi. SHuning uchun darsda ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalardan uyg'unlashgan holda foydalanib bilim berish muhim ahamiyat kasb etadi. Misol tariqasida mavzularning murakkablik darajasiga qarab ularni o'qitish metodikasi quyidagicha beriladi: 1. Mazmuniga ko'ra murakkab mavzu: Qattiq jismlarning aylanma harakat kinetik energiyasi. 2. Mazmuniga ko'ra o'rtacha murakkablikdagi mavzu: Ilgarilanma harakatning kinetik energiyasi. 3. Mazmuni murakkab bo'lmagan mavzu: Jismlarning o'zaro ta'sir energiyasi. Ushbu mavzularni dars jarayonida namoyon bo'luvchi holatlari hamda shakl, metod va vositalar aniqlanadi.

Demak, ta'lim jarayoni oldindan loyihalansa, ta'lim maqsadi aniq qo'yilsa, talabalarni hamjihatlik bilan qaror qabul qilishi, vazifalarni to'g'ri bo'lib berish, ko'rgazmali qurollardan

foydalanish, o'quv materialini aniq, ishonarli va ilmiy tarzda etkazish, talabaning bilimini haqqoniy baholash pedagogik texnologiya elementlaridan unumli va o'z o'rnida foydalana olish samarali natijalarni beradi.

Ilg'or pedagogik texnologiyalarni fizika ta'limi jarayonida qo'llash mazkur jarayon sub'ektlari-o'qituvchi va talabalarning roli almashinuvini ta'minlashdek xususiyatiga ko'ra ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy ta'limning etakchi g'oyaviy yo'nalishiga muvofiq o'qituvchi dars davomida etakchilik rolini bajarib kelgan hamda o'zining buyruqlari asosida talaba faoliyatini nazorat qilib va baholab kelgan bo'lsa, pedagogik texnologiya nazariyasi g'oyaviy yo'nalishiga ko'ra uning ta'lim jarayonidagi roli talabalarga yo'l-yo'riq ko'rsatish, zarur o'rinlarda maslahatlar berish, o'quv topshiriqlarini taklif etish va umumiy jarayonga bilvosita rahbarlik qilishdan iboratdir. Ta'lim jarayonini tashkil etishga yangicha yondashuv talabaning mutloq ustunlikdagi faolligini yuzaga kelishiga xizmat qiladi. Endilikda u asosan mustaqil ta'lim olish, u tomonidan o'rganilishi tavsiya etilayotgan mavzu va unda ilgari surilgan g'oya xususida mustaqil fikr yuritish, mavzu echimi negizida ifoda etilgan masalaning qo'yilishi borasidagi mulohazalarini tengdoshlari bilan o'rtoqlashish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

References:

1. Tolipov O.Q., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning tadbqiqiy asoslari. T., Fan. 2006. 261b.
2. Nazirov E. N.Qurbonov M. Turli muxitlarda elektr tokiga oid namoyish tajribalarini muammoli ko'rsatish. – T.: Universitet, 1999. – 27 b.
3. Qurbonov M.,Begmatova D. Fizika praktikum ishlarini miqdoriy baholashning didaktik asoslari. T.,Universitet. 2008 .
4. G'aybullaev N.R., YOdgorov R., Mamatqulova R. Pedagogika. T.:Universitet. 2005 - 176 b.